

JOHN BERGER , G üzerine.

John Berger'in bazı kitapları elimde bulunuyor. Çok uzun süre önce G.yi almış ve okumaya başlamış bitirememiştim. Sonrasında hep zor geldiğini anımsayıp elime almadım bir daha, ta ki bir zorunluluğa dönüştüğü bu zamana kadar. Okumaya başlayınca çok şaşırdım. Hatırladığımla elimde okuduğum başka kitaplarım gibi geldi bana. O zaman anladım ki okuma zamanı şimdiymiş.

J.Berger'in kitabını anlayıp yazmak ne denli zor olduğunun farkındayım. Çünkü o bir sürü şapkası olan muhteşem bir adam. Çok şey anlayıp, ifade etmekte zorlanmak en önemli sorun. Bu kitap hakkında herhangi bir yerde yazının profesyonellerinin bir şeyler yazıp çizmemesi ise çok garip geldi bana. Ortalıkta kitaba dair tek bir ipucu yok. Bir türlü anlam veremedim..Onca edebiyat yapıtı hakkında bir dolu şey yazılıp çizilirken, G. gibi, bir kitap hakkında tek bir satırın olmayışı da üzerine bir şey yazmayı zorlaştırıyor açıkçası.

Okumaya başlandığı an itibariyle elde kalemin olması bir zorunluluk neredeyse, her satırı çizilip unutmamak, tekrar dönmek altını çizmek için. Keyifle okunmasına rağmen zor bir kitap G. Kitaba dair bir şeyler söylemek de daha zor. Olağanüstü betimlemeler, metaforlar, imgeler, ifadeler... Yazım tekniği açısından ders kitabı niteliğinde bence. Bir sınırı, kalıbı yok. Okuru sıkmadan, söylemek istediğini doğrudan söyleyen cümleler. Hatta bazen örnekler verilerek yapılan açıklamalar. Bazen iki yönü birden gösteren, beyninin içine pek çok şeyi sokan anlatımlar. “Sen ne demek istedi acaba” derken hemen ardından gelen paragrafta açıklamasını kendi yapan bölümler. Romandan koparıp “deneme” kitabı okuduğunu zannettiğin bazı anlar... Anlatılan son derece politik bir metin gibi de gelir bazen. Aynı zamanda felsefi bir kitaptır. Bazı okuyucuyu buradan yakalar. Yinede o kadar basit değil, bayağı bir zorlar okuyucuyu. Gösterir, anlatır, düşündürür, sorgulatır.

Roman kronolojik olarak 1845 yılından 1914 Birinci Dünya Savaşı yıllarına kadar olan bir dönemi anlatıyor. G. adında bir kahramanın üzerinden anlatılır olaylar. O dönemin İtalya'sı baş roldedir zaman zaman... Kahramanlarını, devrimcilerini, anarşistlerini, yaşanan halk isyanlarını, art arda dile getirir. Herkes vardır romanın içinde, o dönemin aristokrat ailelerinden, halkın yoksul kesimine kadar. Savaşları kadın ve cinsellik temasıyla birlikte işler. Kurgusal olduğu kadar gerçektir de. Olayların gerçekliği yanında, “kişi” ve “yer”lerden söz eder. Ünlü İtalyan milliyetçisi “Garibaldi” örneği gibi. Roman kronolojik bir seyirle ilerlerken, son yüz sayfada birden bir macera romanına dönüşür neredeyse, merak duygusu çoğalır. Akışa kapılır okuyan.

Halk kahramanı Garibaldi. İtalya'nın ulus devlet olma yolunda savaşım, karşıtları. Beraberinde gelen faşist diktatörlük. Devrimci kahramandan, Benito Mussolini nasıl doğar. Kahramanlar ne doğurur? Bunlar benim sorularım. Okurken almak istediğim cevaplardan birini John Berger verir ve diktatörlüğün tüm unsurlarını gözler önüne serer. “Dev ağzı kent çapında bir giyotin getirin gözlerinizin önüne. O ağzın usulca indiğini kentin bir kesimini, içinde ne varsa hepsiyle birlikte biçtiğini getirin.” der. “Yarık ete işlenmiş derin bir kesik gibi, o kadar su götürmez bir gerçek;neler olup bittiği apaçık ortada. Gel gelelim başlangıçta acı duyulmuyor.”

Bunun gibi nice söylemleri insanın içine tekrar tekrar işliyor. Uzun zaman önceydi, dündü, bugün. Bir çok soruyuda beraberinde getirmeyi başarıyor. Ya bugün?

İlk bölümde Umberto'yu görürüz. G. nin zengin babası ve metresi ile karısını. Ortaya iki zıt kadın karakteri ortaya koyar yazar. Birine ait olanla olmayan. Diğer bölümlerinde de görürüz iki zıt karakteri.

Roman kahramanımız G. ikinci bölümde ortaya çıkar. Bebek olarak, daha sonra 11 yaş ve ergen dönemi ve gençlik dönemine kadar eşlik eder. O'nun üzerinden anlatılır olaylar. Genel karakteri itibariyle ne savaşın içinde, ne başka bir yerde. Neredeyse hayatla dalga geçer nitelikte bir adam olur. Hiçbir amacı, geleceğe dair hiçbir beklentisi olmayan, kendini hiçbir yere ait

hissetmeyen sadece baba parasını keyfince yiyen, evli kadınlarla birlikte olan uçarı bir adam.Tam bu noktada, belki e  zamanlı okudu umuzdan mı? Bilmiyorum ya da gerçekten benzer karakter olu larından Proust'un Marcel'i ile birbirlerine karı ırlar kafamın içinde. Neredeyse aynıdır, ama sızlıkları, kararsızlıkları, ya ları, giysileri bile...

Yazarın okura sunduğu başka bir düzlem kadınlar ve cinsellik. Özellikle “deneme” niteliğinde olan sayfalardı felsefik söylemleri vardır cinsellikle ilgili. Burada bir parantez daha açar ve enstest bir ilişkiyi de anlatır. Bunu yaparken okuyucuyu irrite etmemeyi ba arır  stelik. Daha çok ilk deneyimlerden söz eder.

Sava la birlikte i ler kadını. Neredeyse birlikte olduğu tüm kadınlar evlidir ve hepsiyle birlikte cinsel ilişkiye girer.     dışında aristokrat beylerin e leridir. Talep edenlerse neredeyse hep kadınlardır. Beraberlikler detaylı bir şekilde, açıkça, l f  dolandırmadan anlatılır. Porno niteliği taşıyan söylemler vardır arada, çok az erotizm olsa da okuyucuyu rahatsız etmez. Kadınlara G. ye olan duyguları geleceğe yönelik devamlılık temelindedir. Ancak G.onlara hissettirmese de hep tek seferliktir ilişkisi, asla bir daha geriye dönüp bakmaz. Yaşamının diğer alanlarında da öyledir G. daha önce yaşadığı yerlere, yörelere bir daha gitmek istemez. G. insanın ilk cinsel deneyimin önemine vurgu yapar. Kadını her seferinde  zg rle tirir... Sava la birlikte kadın ve cinselliği işlemesi kitap kapağına götürür beni. Her detay kapak kısmına resmedilmiştir. Her şeyin önemsiz ve küçük detaylar halinde gösterip kadını çıplak ve büyük göstermesi ile yüceltir kadını, eserinde olduğu gibi.

Ben çok çok etkilendim.Tekrar tekrar bakıp çok şey s ylenabilir. Özellikle politik olması daha bir etkiledi beni. Her bir paragra ı, kelimesi inanılmaz bir tat bıraktı. Tarihe tekrar tekrar döndüm d ne bugüne, şimdiye bize yani kadına tekrar tekrar baktım. Proust'u okuduğumuz bugünlerde G: okumamak büyük bir kayıp. Azı yok fazlası var bence. Keşke daha çok ya asaymı , yazsaymı  diyor insan. Diğer kitaplarının muhte emli i gibi roman yönünden de muhteşem. Ne diyebilirim ki başka Berger'e te ekk rden başka...

Leyla Haciosmano lu